

PM Rotel I (Dnr KS 2025/868)

En straffreform (SOU 2025:66)

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid den 9 oktober 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård

Sammanfattning av ärendet

Justitiedepartementet har remitterat betänkandet *En straffreform* (SOU 2025:66) till bland annat Stockholms stad för yttrande.

Utredningen som antagit namnet Straffreformutredningen föreslår en genomgripande reform av det svenska påföljdssystemet med syfte att straff i högre grad ska spegla brottets allvar. Reformen omfattar bland annat införandet av villkorligt fängelse som ersätter villkorlig dom, skärpningar av strafftider, nya regler för straffmätning samt införandet av ett nytt påföljdssystem. Särskilt fokus läggs på att skärpa straffen för våldsbrott, sexualbrott och brott kopplade till organiserad kriminalitet. Vidare föreslås minskade möjligheter till strafflindring samt en utvidgning av häktningspresumtionen vid allvarlig brottslighet för brotten grov kvinnofridskränkning, grov fridskränkning och hedersförtryck.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2028.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Stadsledningskontoret understryker att det pågår flera parallella utredningar inom det brottsförebyggande och kriminalpolitiska området vilket försvårar möjligheten att överblicka de samlade konsekvenserna av de föreslagna förändringarna. Vidare hade stadsledningskontoret önskat att utredningen i större utsträckning utrett, problematiserat och utvecklat resonemanget kring de konsekvenser och effekter som förslagen avseende skärpta straffskalor förväntas ge.

Socialnämnden ställer sig frågande till hur utredningens förslag är grundade i forskning och beprövad erfarenhet eftersom det inte finns någon evidens för att strängare straff har en uttalad brottspreventiv funktion. Vidare ser nämnden att förslagen kan leda till kostnadsökningar för socialtjänsten, då fler personer kan komma att vara i behov av insatser för återintegrering i samhället efter längre anstaltsvistelser. Nämnden ser även att flera av förändringarna kan ge stora konsekvenser för barn och unga, dels som anhöriga till föräldrar dömda till fängelse men också som unga lagöverträdare.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Sverige behöver ett bättre fungerande rättssystem. Bristen på resurser inom polis, tull, domstolar och kriminalvård skapar förutsättningar för organiserad brottslighet att etablera sig och hota det demokratiska rättssamhällets legitimitet. Hela samhället behöver mobiliseras för att bekämpa detta systemhot.

Stockholms stad har sedan 2022 kraftfullt ökat de förebyggande insatserna. En väl fungerande skola tillsammans med en socialtjänst med goda förutsättningar utgör grunden för detta arbete. En viktig insats har varit att öka möjligheterna till placeringar när det behövs. I syfte att unga på glid ska kunna få hjälp att ta sig ur kriminella miljöer har staden kraftfullt ökat budgeten för förebyggande insatser trots att staten under samma tid minskat generella statsbidrag och skatteutjämning med drygt två miljarder kronor. Det bidrar till ett tryggare Stockholm och att färre hamnar i kriminella gäng.

Samtidigt måste vi konstatera att staten misslyckats med sina insatser. Att staten hemlighåller kriminella gängs infiltration av HVB-hem måste betraktas som en skandal. Att antalet SiS-platser är otillräckliga förstärker denna bild. Ovanpå det bör läggas att det saknas närmare 1 000 poliser i Stockholm jämfört med behovet.

I allt väsentligt har denna regering prioriterat skattesänkningar för höginkomsttagare framför att ge rättsväsendet tillräckliga resurser. Det är en politik som måste brytas. Det gäller även de brister som finns i kriminalvården. Som stadsledningskontoret konstaterar har Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse (SiS) redan idag en mycket ansträngd situation med platsbrist och överbeläggning som påverkar myndigheternas förmåga att hindra framtida brottslighet när den dömda avtjänat sitt straff.

Att besluta om ändrade straffskalor utan att ge reella förutsättningar för kriminalvården att bidra till återanpassning i samhället riskerar att både på sikt öka brottslighet och samhälleliga kostnader. Socialförvaltningen i Stockholms stad, som kanske har samlat störst praktisk erfarenhet i Sverige av att försöka återanpassa individer från kriminalvård till ett fungerande och laglydigt liv efter avtjänat straff,

påpekar att möjligheten till återanpassning kraftigt försvåras av en längre tid inom kriminalvårdsanstalt och att det i sin tur genererar ökade kostnader i socialtjänsten.

Nämnden pekar också på att organiserad brottslighet allt oftare utnyttjar enskilda med psykiatriska tillstånd och intellektuella funktionsnedsättningar vars förmåga att bedöma konsekvenserna av sitt handlande kan vara begränsad. Här behöver fokus ligga på att angripa de som är beställarna bakom brotten.

Som stadsledningskontoret konstaterar saknas det i utredningens förslag riktade kompensatoriska insatser som syftar till att mildra negativa konsekvenser för målgruppen unga. En utveckling mot fler utdömda frihetsberövanden inom slutna ungdomsvård riskerar att underminera intentionerna om rehabilitering. Forskning har visat att placering på institution i vissa fall kan förstärka ett kriminellt beteende och det är i sammanhanget uppseendeväckande att utredningen varken givits uppdrag eller förutsättningar att analysera om förslagen bidrar till minskad brottslighet.

Det är rimligt att över tid se över straffskalor. Samhällets svar på brottslighet måste vara tydligt, i linje med allmänt rättsmedvetande och ge möjlighet för återanpassning för de med tidsbestämda straff. Exakt hur dessa straffskalor ska vara utformade är en statlig uppgift att, utifrån kunskap och beprövad erfarenhet, besluta om varför Stockholms stad avstår från att ta ställning i enskilda frågor kopplade till straffskalor.

Med dessa brister påtalade finns det också positiva inslag i utredningen som bidrar till ökad trygghet, inte minst för brottsoffer. Som socialnämnden konstaterar finns det goda skäl att införa presumtion för häktning i fler fall utifrån skyddsbehov, till exempel vid kvinnofridsbrott. Precis som nämnden påpekar är det dock väl så viktigt att stöd i rättsprocesser och stödjande insatser i övrigt kommer brottsoffren till del. Även om det inte varit utredningens uppdrag att ge sådana förslag är det ändå värt att notera att det inte finns några förslag för att stärka socialtjänstens förutsättningar att bidra till detta samt att det redan minskade statsbidraget till Stockholms stad med mer än två miljarder bidrar till sämre förutsättningar att ge detta stöd.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 24 september 2025

Karin Wanngård

Bilagor

1. Remiss - En straffreform (SOU 2025:66) Vol 1, dnr KS 2025/868-1.1
2. Remiss - En straffreform (SOU 2025:66) Vol 2, dnr KS 2025/868-1.2
3. Remiss - En straffreform (SOU 2025:66) Vol 3, dnr KS 2025/868-1.3
4. Remiss - En straffreform (SOU 2025:66) Vol 4, dnr KS 2025/868-1.4

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarråden Dennis Wedin och Andréa Hedin (alla M) enligt följande.

I ett Sverige där grov organiserad brottslighet, våld och ekobrott ökar, är det hög tid för en omfattande straffreform. Den fundamentala omläggningen av den svenska brottsbekämpning och rättskipning är inte bara nödvändigt utan välkommet. Reformen adresserar brister i det nuvarande systemet, där straff ofta upplevs som för milda och ineffektiva för att avskräcka brottslighet. Genom att skärpa straffskalor och omstrukturera påföljdssystemet stärks rättssamhället, ökar tryggheten för medborgarna, signalerar att brott aldrig lönar sig och stärker brottsofferperspektivet.

Utredningen föreslår flera konkreta förändringar som motiverar reformen. Det införs ett nytt påföljdssystem med villkorligt fängelse, som ersätter villkorlig dom och skyddstillsyn. Detta innebär att kortare fängelsestraff kan kombineras med tilläggssanktioner som samhällstjänst eller elektronisk övervakning, vilket gör straffen mer flexibla men samtidigt mer ingripande för återfallsförbrytare.

Därtill kommer straffreformens längre inkapacitering av farliga brottslingar leda till avlastning för kommunerna. När dessa individer inte är förmögna att fortsätta främja sociala problem, rekrytering av unga till gängen eller att planera ny brottslighet som drabbar medborgare får kommunerna bättre förutsättningar att arbeta förebyggande.

Särskilt uttalande av borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi instämmer i huvudsak i de synpunkter som socialnämnden lyfter fram. Det är väl belagt att det inte finns något tydligt samband mellan straffskärpningar och minskad återfallsrisk, och konsekvenserna för både socialtjänst och kriminalvård riskerar att bli betydande. Rehabiliterande insatser och återanpassning behöver fortsatt ges hög prioritet om reformen ska bidra till ett tryggare samhälle.

Samtidigt är det anmärkningsvärt att Socialdemokraterna i detta ärende har ett så högt tonläge om bristen på poliser, om för få SiS-platser och om riskerna med infiltration av HVB-hem. Det är i grunden verkliga problem, men under den tidigare Socialdemokratiskt ledda regeringen genomfördes inga reformer på dessa områden. Flera av de problem som nu lyfts fram tilläts istället förvärras. Att använda samma brister som politiskt argument i dag framstår därför som motsägelsefullt.

Stockholms stad ska naturligtvis redovisa vilka konsekvenser en straffreform får för kommunens verksamheter. Men för att kunna föra en trovärdig diskussion om dessa frågor krävs också att Socialdemokraterna är konsekventa och erkänner bristen på reformvilja under sin egen tid i regeringsställning.

Kommunstyrelsen

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen bifaller Sverigedemokraternas utlåtande som svar på remissen
2. Därutöver anför följande:

Sverigedemokraterna välkomnar att Tidö-regeringen genomför den mest genomgripande kriminalpolitiska omläggningen på ett decennium. Vi välkomnar den offentliga utredningen och föreslår att Stockholm stad ska ställa sig bakom den i sin helhet.

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande av Jan Jönsson (L) som är likalydande med Liberalernas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Straffreformutredningen föreslår att det svenska påföljdssystemet ska genomgå omfattande förändringar med syfte att i högre grad än idag återspegla brottets allvar. Reformen innefattar skärpningar av strafftider, nya regler för straffmätning samt införandet av ett nytt påföljdssystem.

En central förändring som föreslås i utredningen är införandet av villkorligt fängelse som ny påföljdsform. Det innebär att domstolen dömer till ett faktiskt fängelsestraff men där straffet inte verkställs under en prøvotid. Villkorligt fängelse ska som huvudregel kombineras med tilläggssanktioner såsom dagsböter, samhällstjänst eller övervakning. Vid misskötsamhet eller återfall i brott kan påföljden omvandlas till ett ovillkorligt fängelsestraff inom kriminalvårdsanstalt eller andra ingripande åtgärder. Alla icke frihetsberövande alternativ till fängelse ska i det föreslagna systemet hänföras till begreppet villkorligt fängelse. Samtidigt föreslås att påföljderna villkorlig dom och skyddstillsyn tas bort, då dessa bedöms vara otillräckliga i förhållande till syftet med reformen.

Reformen omfattar även en omfattande översyn av straffskalorna i brottsbalken. Ett femtiotal ändringar föreslås för att säkerställa att straffskalorna står i proportion till brottets allvar. Straffskärpningarna föreslås bland annat gälla brott mot liv och hälsa, brott mot frihet och frid, ärekränkingsbrott, sexualbrott, brott inom familjen, förmögenhetsbrott samt vissa andra brott såsom mened och brott som involverar minderåriga.

Vidare föreslås att de allmänna bestämmelserna om straffvärde kompletteras med en regel som ska uppmuntra domstolarna att i högre grad nyttja hela straffskalan. I detta sammanhang föreslås även att begreppet brottsoffer införs i lagtexten. Det uttrycks att straffet, utöver att vara proportionerligt, också ska bidra till brottsoffrets upprättelse.

Vid flerfaldig brottslighet föreslås en ny regel som innebär att de tre allvarligaste brotten ska räknas fullt ut vid straffvärdebedömningen, innan eventuell reduktion för övriga brott kan bli aktuell. Särskilt ska brott som riktas mot liv, hälsa eller trygghet ges fullt genomslag i straffvärdet, vilket även omfattar brott som lett till personskador.

Straffskalan för fängelse på viss tid föreslås skärpas och därtill införs en bestämmelse som möjliggör att livstids fängelse kan utdömas även för brott där detta inte tidigare varit föreskrivet. Detta ska exempelvis kunna ske vid upprepade allvarliga vålds- eller sexualbrott om det finns två tidigare domar där maximistraffet uppgått till tolv år.

I syfte att motverka den organiserade brottsligheten skärps straffen för brott som har koppling till kriminella nätverk, organiserad brottslighet, skjutningar och sprängningar på allmän plats. En särskild bestämmelse införs som möjliggör förhöjt straffmaximum vid dessa brott. Om ett brott bedöms ha koppling till organiserad kriminalitet föreslås att straffet som utgångspunkt ska fördubblas.

Straffflindrande omständigheter ska ses över och vissa så kallade billighetsskäl tas bort. Exempelvis ska inte längre hänsyn tas till om lång tid har förflutit mellan brott och åtal, om brottet inte orsakat allvarlig kroppsskada, om den tilltalade riskerar att förlora sin anställning eller om den tilltalade är av hög ålder eller har nedsatt hälsa.

Så kallad kontraktsvård och överlämnande till vård enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) utgår ur påföljdssystemet och ska således varken utgöra tilläggssanktioner till villkorligt fängelse eller på annat sätt kunna beslutas vid påföljdsbestämningen. Vård- och behandlingsbehovet föreslås i stället tillgodoses av Kriminalvården inom ramen för verkställigheten av ett ovillkorligt respektive villkorligt fängelsestraff.

Slutligen föreslås att presumtionen för häktning utvidgas. Brott som grov kvinnofridskränkning, grov fridskränkning och hedersförtryck inkluderas i den katalog av brott där häktning som huvudregel ska tillämpas. Även försök, förberedelse och stämpling till vissa allvarliga brott – exempelvis mord, grov våldtäkt och synnerligen grov misshandel – omfattas av den utvidgade häktningspresumtionen, förutsatt att minimistraffet är fyra års fängelse.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och socialnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 29 augusti 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret har tagit del av Justitiedepartementets remiss och svarar utifrån ett kommunalt perspektiv. Att Stockholm ska vara en trygg och säker stad är det övergripande målet för stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Det som framförs i slutbetänkandet har främst koppling till kommunfullmäktiges mål 3.6 Tryggheten ska öka genom förebyggande insatser.

Stadsledningskontoret vill inledningsvis understryka att det pågår flera parallella utredningar inom det brottsförebyggande och kriminalpolitiska området vilket försvårar möjligheten att överblicka de samlade konsekvenserna av de föreslagna förändringarna. Stadsledningskontoret är enig utredningen om att samhället behöver markera allvarlighetsgraden och att krafttag krävs för att aktivt motverka allvarlig brottslighet. Stadsledningskontoret hade dock önskat att utredningen i större utsträckning utrett, problematiserat och utvecklat resonemanget kring de konsekvenser och effekter som förslagen avseende skärpta straffskalor förväntas ge.

Utredningens förslag kommer sannolikt att medföra att fler personer döms till längre fängelsestraff.

Stadsledningskontoret vill särskilt betona att längre frihetsberövanden ofta innebär en ökad belastning på kommunala verksamheter, inte minst för socialtjänsten samt Jobbtorg. Forskning har påvisat att längre straff försvårar den intagnes återintegrering i samhället, med ökad risk för utsatthet på bostads- och arbetsmarknaden. Detta leder i sin tur till ett ökat behov av stöd från socialtjänsten för att säkerställa skäliga levnadsförhållanden, undvika akuta nödsituationer och erbjuda rehabiliterande insatser. Denna konsekvens av utredningens förslag innebär potentiellt ökade kostnader och ställer krav på förstärkta resurser för kommunen.

Stadsledningskontoret vill framhålla vikten av att kriminalvården, om frihetsberövandena förlängs, måste ges möjlighet att i högre utsträckning än idag erbjuda strukturerade, individanpassade rehabiliteringsinsatser under verkställigheten. Stadsledningskontoret saknar en tillräcklig redogörelse av hur sådana insatser ska garanteras och hur de ska finansieras. Stadsledningskontoret vill belysa att Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse (SiS) redan idag, med nuvarande intagsunderlag och strafflängder, har en mycket ansträngd situation med platsbrist och överbeläggning som påverkar myndigheternas förmåga att ge adekvat missbruksvård och återfallsförebyggande insatser. De föreslagna straffskärpningarna förväntas enligt utredningen resultera i att än fler individer lagförs och tilldöms längre strafftider. Stadsledningskontoret menar att det finns stor risk att det ansträngda läget för Kriminalvårdens och SiS påverkar deras vårdande och återfallsförebyggande arbete och riskerar därmed den brottsförebyggande effekt vilket i förlängningen får konsekvenser för kommunen.

Stadsledningskontoret saknar riktade kompensatoriska insatser som syftar till att mildra negativa konsekvenser för målgruppen unga.

En utveckling mot fler utdömda frihetsberövanden inom slutna ungdomsvård riskerar att underminera intentionerna om rehabilitering. Forskning har visat att placering på institution i vissa fall kan förstärka ett kriminellt beteende. Stadsledningskontoret vill betona vikten av att bibehålla möjligheten till billighetsskäl i påföljdsbestämningen och att det även fortsättningsvis ska vara en strävan att frihetsberövande åtgärder mot barn används restriktivt, i enlighet med barnkonventionen.

Utredningen framhåller vidare brottsoffrets behov av upprättelse, vilket Stadsledningskontoret i grunden ser positivt på, särskilt i ärenden som rör exempelvis våld i nära relationer. Samtidigt förutsätter ett brottsofferperspektiv ytterligare aspekter än straffskärpningar såsom även trygghetsskapande och psykosociala stödåtgärder.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen besvaras med hänvisning till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 augusti 2025 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Ärendet justeras omedelbart

Reservation av Tapani Juntunen (SD), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Andréa Hedin m.fl. (alla M), se Reservationer m.m.

Ersätтарыttrande av Maurice Forslund (KD) som instämde i det särskilda uttalandet anfört av Andréa Hedin m.fl. (alla M).

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 juni 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen vill framhålla att då det pågår flera samtidiga utredningar inom det brottsförebyggande och kriminalpolitiska området, är det svårt att få en överblick av de konsekvenser som dessa simultana förändringar kan medföra. Detta påtalas även i särskilt yttrande i utredningen.¹ Förvaltningen ser här en utmaning gällande en sammanhållen analys rörande brottsförebyggande åtgärder för att minska brottsbenägna enskildas återfallsrisk i brott.

I utredningens direktiv har fokus varit på att föreslå förändringar till en repressiv hållning varvid föreslagen i sin helhet innebär strängare straff. I utredningen påtalas att det inte finns någon evidens för att strängare straff har en uttalad brottspreventiv funktion för att minska återfallsrisk i brott. Förvaltningen ställer sig av denna anledning frågande till hur utredningens förslag är grundade i forskning och beprövad erfarenhet.²

Förvaltningen ser att den kriminalpolitiska inriktningen kommer leda till att allt fler enskilda döms till längre fängelsestraff och fler kommer troligtvis att vara i behov av insatser från socialtjänsten efter avtjänad dom. Möjligheten till att återanpassas till samhället och att få en självständig försörjning och boende inom den reguljära arbets- och bostadsmarknaden kan komma att kraftigt försvåras efter en längre tid inom kriminalvårdsanstalt. Socialtjänstens insatser kommer troligen att bli mer efterfrågade för att tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden och undvika nödsituationer för den enskilde. Detta kan generera kostnadsökningar för socialtjänsten.

Vidare ser förvaltningen risker med att allt längre påföljder inom kriminalvårdsanstalt kan leda till att individer som annars inte skulle ha haft en social problematik utvecklar en sådan. Detta kan leda till en ökad efterfrågan på socialtjänstens insatser

¹ Se SOU 2025:66 från sid. 1853

² För vidare läsning se exempelvis: Svenska fängvårdssällskapet, 2025. Tidskrift för kriminalvård. *Tidöavtalet, paradigmskiftet och kriminalpolitiken - Fakta och konsekvenser*. Stockholm: Svenska fängvårdssällskapet. Hämtad från <https://www.tfkriminalvard.org/arkiv/>

och åtgärder vid frigivning från anstalt, vilket kan leda till ökade kostnader för socialtjänsten och negativa sociala konsekvenser för den enskilde.

Förvaltningens erfarenhet är att merparten av enskilda som avtjänat långa fängelsestraff är i behov av omfattande stöd för att klara den vardag som finns utanför kriminalvårdsinstitutionen. Om allt fler enskilda döms till längre fängelsestraff, istället för möjligheten till straffpåföljder i öppnare former, ser förvaltningen risker för att mottaglighet och motivation hos enskilda att ta emot behövliga insatser från andra huvudmän försämras. En farhåga är då att rehabiliterande insatser för den enskilde kan utebli, vilket i sig kan öka risk för återfall i brottsligt beteende som kan få negativa konsekvenser för den enskildes välfärd och för tryggheten i samhället i stort.

En annan synpunkt att beakta med förslagen är att sårbara individer kan komma att dömas till långa anstaltsstraff och att deras behov av vård och behandling inte omhändertas fullt ut. Vidare är de strängare straffen inriktade på viss typ av brottslighet som i stora drag kan förknippas med organiserad brottslighet. Förvaltningen ser en farhåga med att personer med skadligt bruk och beroende kommer dömas allt hårdare, och där straffet i sig inte nödvändigtvis är rehabiliterande för den målgruppen. På senare tid har rapporter visat att den organiserade brottsligheten utnyttjar enskilda med bristande social förankring och som ofta har egna svårigheter så som psykiatriska tillstånd eller intellektuella funktionsnedsättningar till att begå brott.³ Dessa personer har inte alltid förutsättningar att bedöma konsekvenserna av sitt handlande, varför förvaltningen ser att straffskärpning som huvudregel inte är att föredra för denna målgrupp, som snarare är i behov av sociala och stödjande insatser.

Förvaltningen ser således att förslagen i straffreformen ställer krav på att Kriminalvården kan tillhandahålla effektiva rehabiliterande insatser under strafftiden med hänsyn till såväl psykiatri- som beroendekompetens, men även ett arbete med färdighetsträning för att ge enskilda ökade förutsättningar att leva ett självständigt liv efter avtjänad dom.

Som konstaterats i ärendet innebär reformerna ett fokusskifte från den tilltalade förövaren till ett ökat fokus på brottsoffrets upprättelse. Förvaltningen ser att det finns goda skäl för att införa presumtion för häktning i fler fall utifrån skyddsbehov för den brottsutsatta, till exempel vid kvinnofridsbrott. Förvaltningen ställer sig dock frågande till att straffskärpningar i huvudsak ska ses som en upprättelse för brottsoffret och vill påtala att brottsoffer förutom skydd är i behov av till exempel stöd i rättsprocesser och i förekommande fall stöd med kris- och behandling samt andra stödjande insatser för att hantera och bearbeta det som de varit utsatta för. Förvaltningen vill poängtera att det är av vikt att socialtjänsten, tillsammans med andra huvudmän så som hälso- och sjukvården, ges förutsättningar att arbeta med

³ Se till exempel: Myndigheten för delaktighet, 2025. *Utanförskap, funktionsnedsättning och normbrytande beteende – En intervjustudie med unga vuxna*. Nr: 2025:8, ISBN: 978-91-989334-5-1.

stödåtgärder för att stärka brottsoffer. Ett brottsofferperspektiv behöver ha en bredare ansats, än ett ensidigt fokus på att strängare straff skulle ge brottsoffer en direkt upprättelse.

I utredningen konstateras att förslagen kommer påverka barn och unga, både gällande att de i högre utsträckning kommer hållas åtskilda från sina frihetsberövade föräldrar i högre grad men också gällande de fall där barnen själva är lagöverträdare.

Förvaltningen saknar konkreta förslag i utredningen på kompensatoriska åtgärder och hänsynstaganden som tillförsäkrar barn det skydd och den omvårdnad som behövs för barns välfärd och utveckling. Det föreslagna påföljdssystemet kommer även leda till att barn och unga som döms till ungdomspåföljder kommer att öka i antal och att påföljderna kommer att vara mer ingripande och längre. Vidare kommer slutet ungdomsvård bli mer förekommande då möjligheter att döma ut andra påföljder för ungdomar minskar. Detta kan innebära att unga lagöverträdare rehabiliterade insatser sker på låsta institutioner i allt högre grad. En vårdform som har visat sig riskera att brottsligt beteende förvärras och förstärks samt där förhållandena i vården i flera fall uppvisar brister.⁴

Om ett av syftena med förändringarna är att få ett differentierat påföljdssystem där hela straffskalan används, ser förvaltningen att det finns behov av vissa strafflindrande hänsynstaganden. Om alltför många billighetsskäl tas bort kommer sådana möjligheter utebli som kan vara av vikt för sårbara individer.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

⁴ Se till exempel:

Inspektionen för vård och omsorg (IVO), 2025. *Tillsyn av SiS 2024 - Brister, åtgärder och systematiskt förbättringsarbete*. Artikelnr. IVO 2025-08, Riksrevisionen, 2024. *SiS särskilda ungdomshem – brister i statens tvångsvård av barn och unga*. RiR 2024:7, ISBN 978-91-7086-685-2 och Vetenskapsrådet, 2024. *Ungdomsbrottslighet - en kunskapsöversikt*. Dnr 3.5-2024-06802, ISBN 978-91-89845-24-4.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Tapani Juntunen (SD)

1. att delvis godkänna förvaltningens förslag till beslut, samt
2. att därutöver anföra.

Sverigedemokraterna ser positivt på att Sverige genomgår omfattande förändringar avseende brottsbalken, det syftar till en anpassning som bättre ska avspegla det allmänna rättsmedvetandet, och att strukturellt komma åt gängkriminalitet, och kriminalitet där kanske ett fåtal ägnar sig åt omfattande och upprepad brottslighet. Mängden brott måste bättre återspeglas i straffpåföljden.

Det är också välkommet att begrepp som brottsoffer införs i lagtexterna, samt att brott mot enskilda, med angrepp mot liv och hälsa prioriteras upp och ges utrymme för skärpta straff. Vi håller i detta fall med förvaltningen som i sitt svar har påtalat att brottsofferperspektivet inte enbart kan ses som att det räcker med straffskärpningar, för att ge brottsoffer en känsla av upprättelse, och vi håller med om att brottsoffer kan vara behov av omfattande stöd. Men vi ser inte att denna straffreform förändrar något gällande denna aspekt, behovet av stöd är det samma oavsett straffreformens vara eller icke vara

Särskilt uttalande av Andrea Hedin m.fl. (alla M)

I ett Sverige där grov organiserad brottslighet, våld och ekobrott ökar, är det hög tid för en omfattande straffreform. Den fundamentala omläggningen av den svenska brottsbekämpning och rättskipning är inte bara nödvändigt utan välkommet.

Reformen adresserar brister i det nuvarande systemet, där straff ofta upplevs som för milda och ineffektiva för att avskräcka brottslighet. Genom att skärpa straffskalor och omstrukturera påföljdssystemet stärks rättssamhället, ökar tryggheten för medborgarna, signalerar att brott aldrig lönar sig och stärker brottsofferperspektivet.

Utredningen föreslår flera konkreta förändringar som motiverar reformen. Det införs ett nytt påföljdssystem med villkorligt fängelse, som ersätter villkorlig dom och skyddstillsyn. Detta innebär att kortare fängelsestraff kan kombineras med tilläggsanktioner som samhällstjänst eller elektronisk övervakning, vilket gör straffen mer flexibla men samtidigt mer ingripande för återfallsförbrytare.

Därtill kommer straffreformens längre inkapacitering av farliga brottslingar leda till avlastning för kommunerna. När dessa individer inte är förmögna att fortsätta främja sociala problem, rekrytering av unga till gängen eller att planera ny brottslighet som drabbar medborgare får kommunerna bättre förutsättningar att arbeta förebyggande.